

Preliminära uppgifter
Publicerat 15.12.2011

LANTBRUKSRÄKNINGEN 2010

Husdjurens levnadsförhållanden och lagring av stallgödsel

Jämnare fördelning av nötkreatur än av svin och höns

Lika många nötdjursplatser i lösdriftsstall och båsladugårdar

Lika stor lagerkapacitet för flytgödsel och fast gödsel

Gödselstäderna vanligen utan tak eller endast delvis täckta

Gödselstäderna har kapacitet för ungefär 11 månader

Betesgång är vanligast på mjölkboskapsgårdar samt på får- och getgårdar

I samband med lantbruksräkningen 2010 genomfördes en undersökning av produktionsmetoder. Data samlades in av cirka 14 000 jordbruks- och trädgårdsföretag, dvs. var femte gård i Finland. Av de uppgifter som gårdarna i datainsamlingen lämnade estimerades resultat som beskriver alla gårdar i Finland.

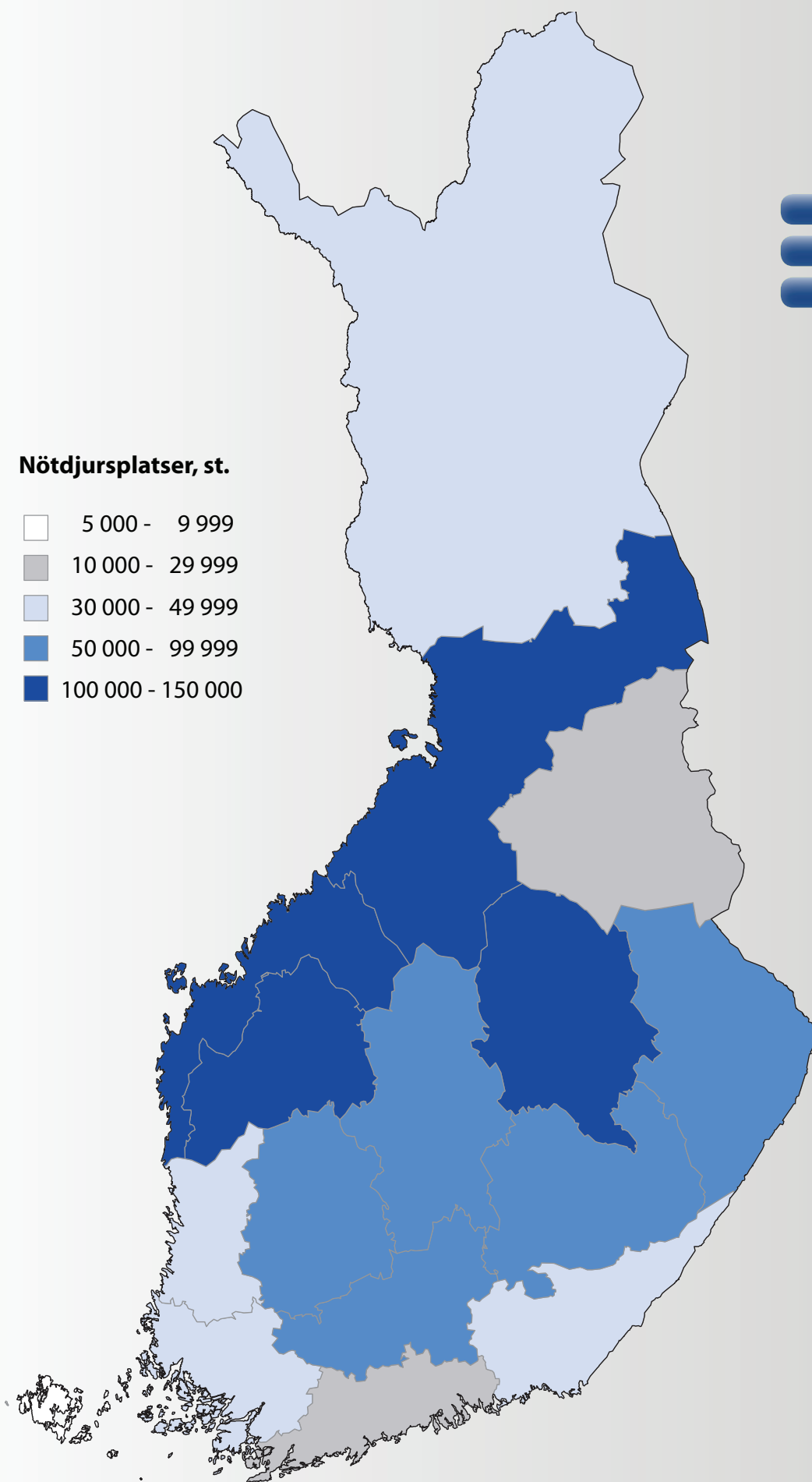
I denna nätpublikation presenteras förhandsuppgifter om husdjursbyggnader, hantering och lagring av stallgödsel samt betesgång. Statistikkuppgifterna om dessa ämnesområden kan användas till exempel vid beredning av och forskning om jordbrukspolitik som rör djurens välbefinnande och miljövard.

Jämnare fördelning av nötkreatur än av svin och höns

Antalet djur i tabell 1 har hämtats från statistiken över antalet husdjur och antalet djurplatser på karta 1 från undersökningen om produktionsmetoder. Nötkreaturen är jämnare utspridda i olika delar av Finland än svinen och värphönsen (**karta 1**).

I södra Österbotten, dvs. i områdena för Österbottens och Södra Österbottens ELY-centraler, finns ett stort antal både nötkreatur, svin och höns (**tabell 1, karta 1**). Norra Österbotten och Norra Savolax har det största antalet mjölkkor och andra nötkreatur. Svin- och hönsgårdarna har å sin sida koncentrerats till Egentliga Finland: Inemot 30 procent av svinen och 60 procent av värphönsen i Finland hålls på gårdar i Egentliga Finland.

Tabell 1. Antal husdjur områdesvis 2010

Totalt

St./gård

ELY-central	Mjölkkor	Nötkreatur totalt	Svin	Värphöns	Får och getter	Hästar ¹⁾
			st			
Nylands	8 526	23 430	38 514	10 453	7 679	4 219
Egentiga Finlands	8 789	36 255	371 292	2 051 518	13 443	2 217
Satakunta	8 428	32 454	153 629	287 175	5 712	1 630
Tavastlands	15 706	46 370	95 600	114 661	4 216	2 922
Birkalands	16 056	51 214	90 685	99 898	7 560	2 709
Sydöstra Finlands	14 429	40 597	34 456	47 063	4 771	2 472
Södra Savolax	15 227	48 365	16 793	135 929	5 787	1 812
Norra Savolax	38 398	121 730	36 546	19 565	3 927	2 273
Norra Karelen	18 095	59 522	10 154	27 890	5 613	1 334
Mellersta Finlands	14 889	52 135	17 668	92 975	7 601	2 468
Södra Österbottens	34 028	108 878	229 708	158 084	7 986	2 346
Österbottens	32 392	103 387	215 509	298 452	10 374	1 774
Norra Österbottens	43 240	135 700	54 632	21 217	11 174	2 005
Kajanalands	8 131	22 543	1 625	9 972	3 475	495
Lapplands	11 145	35 583	...	4 632	17 695	664
Åland	1 860	7 645	...	14 289	13 550	248
Hela landet	289 339	925 808	1 366 932	3 393 773	130 563	31 588

¹⁾ Endast hästar på gårdar.

Lika många nötdjursplatser i lösdriftsstall och båsladugårdar

Nuförtiden är nästan samma antal nötdjursplatser i bruk i lösdriftsstall som i båsladugårdar (figur 2). För andra typer av byggnader, såsom kalla uppfödninganläggningar, är andelen mindre än 5 procent av nötdjursplatserna. På mer än hälften av lösdriftsplatserna hanteras gödseln som flytgödsel. Andelen fastgödsel utgör en knapp tredjedel och andelen platser med djupströbädd en knapp femtedel av lösdriftsplatserna. Den vanligaste typen av ladugård var tidigare båsladugårdar där gödseln hanteras som fastgödsel. Också i dagens läge är den fasta gödselns andel större i båsladugårdar än i lösdriftsstall.

Den klart vanligaste typen av svinstall är svinstall med delvis spaltgolv där gödseln hanteras som flytgödsel (figur 2). Andelen sådana svinstall utgör närmare 85 procent av alla svinplatser. Endast dryga 5 procent av svinplatserna finns i svinstallar med ströbädd (figur 2). I andra typer av svinstall ingår till exempel svinstall där gödseln hanteras som fastgödsel och utgödslingen sker så ofta att gödseln inte samlas till ströbädd.

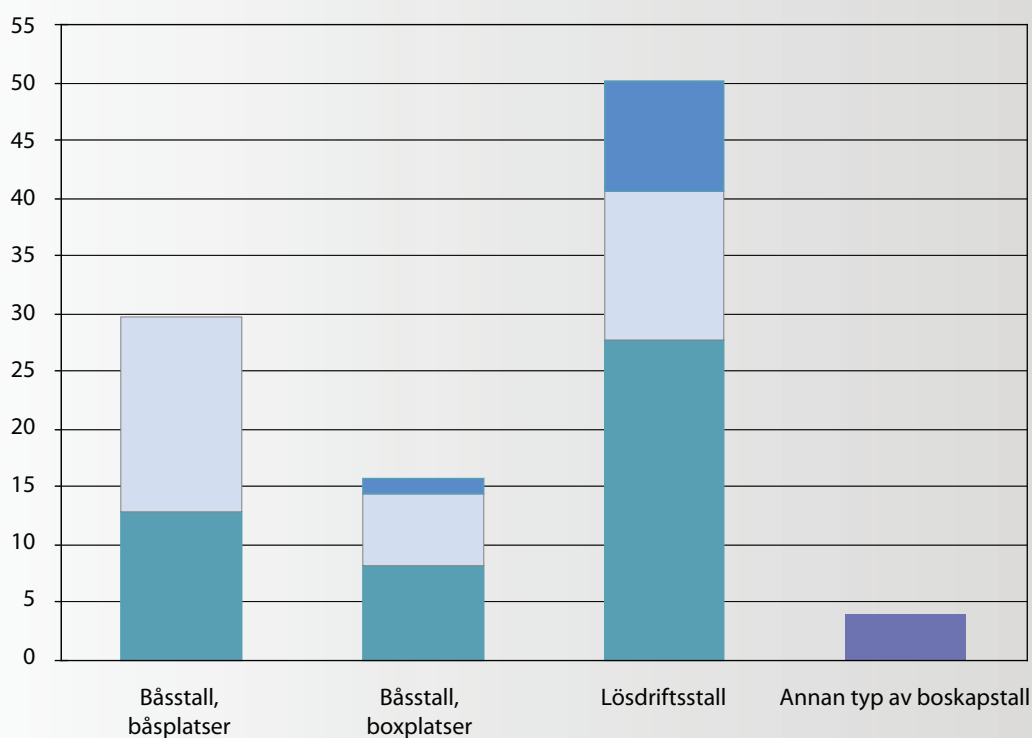

- Delvis spaltgolv är den vanligaste typen av svinstall

Figur 2. Djurplatsernas fördelning enligt typ av boskapsstall och gödselhanteringsmetod 2010

% av alla nötdjursplatser

Nötdjursplatser

Nötdjursplatser

Svinplatser

Hönsplatser

Flytgödsel

Fastgödsel

Djupströunderlag

Gödselhanteringen är inte specificerad

- Höns hus med inredda burar eller flervånings-system ersätter de konventionella höns husen

En stor omställning håller på att ske i fråga om de typer av höns stall som används, då övergångsperioden för slopandet av burhöns hus löper ut i slutet av 2011. Från och med ingången av 2012 får man inte längre hålla höns i konventionella burar i EU-området. De gårdar som fortsätter producera ägg har redan övergått eller håller på att övergå till nya typer av höns stall som till exempel höns hus med smågrupper i inredda burar, eller flervånings-system för frigående hönor.

År 2010 utgjorde andelen höns stall av ny typ redan cirka en tredjedel av värphöns platserna, dvs. ungefär samma som andelen konventionella burplatser (**figur 2**). En del av de återstående konventionella burplatserna torde försvinna i och med att produktionen upphör. Golvhöns husens andel av de värphöns platser som varit i bruk utgjorde nästan en fjärdedel år 2010.

Lika stor lagerkapacitet för flytgödsel och fast gödsel

Stallgödsel kan hanteras och lagras antingen som flytande flytgödsel eller som fastgödsel. Gödseln blir fast när den blandas med halm, torv, sågspån eller annat strömaterial.

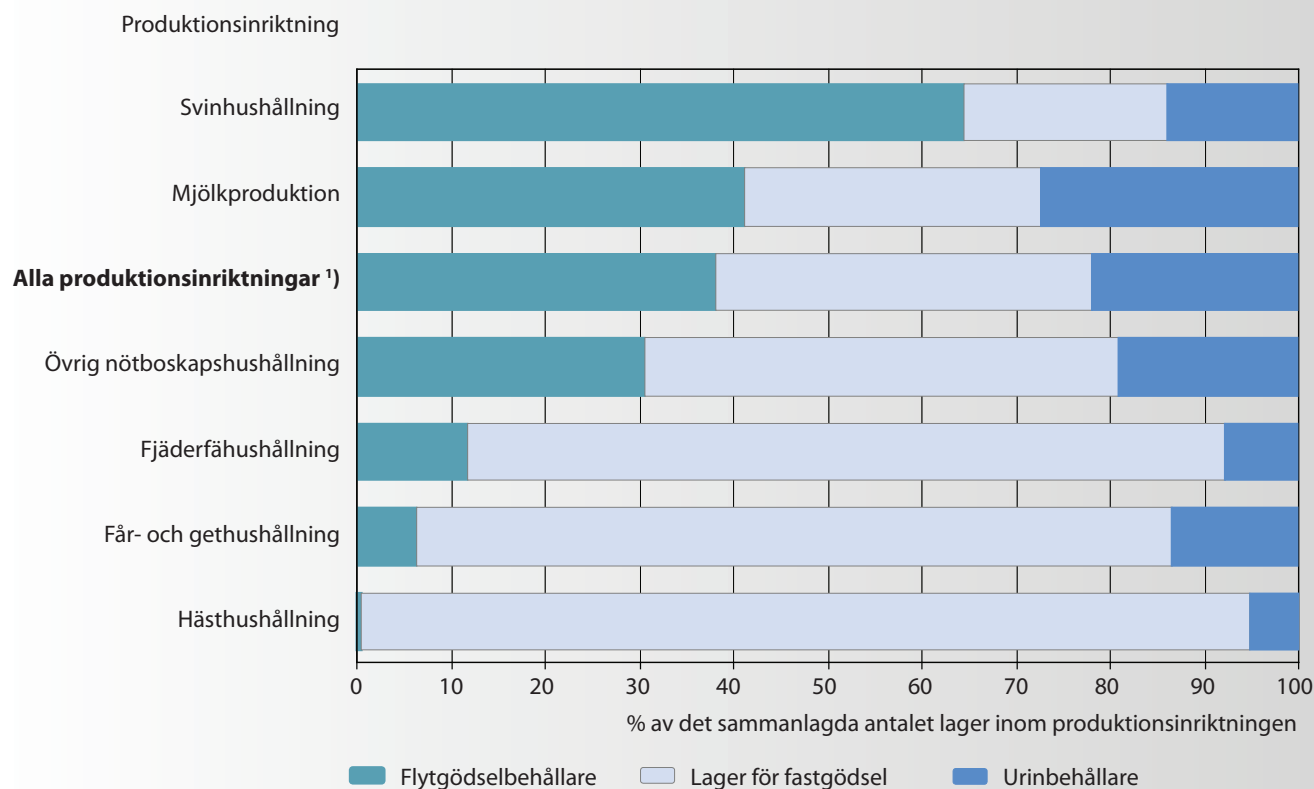
Strö kan användas i sådana mängder att det absorberar all vätska i gödseln och resultatet blir enbart fastgödsel. Det behövs mindre strö om urinen och gödselvattnet samlas in separat i en urinbehållare. Också i samband med en flytgödselmetod kan man använda finfördelat strö i någon mån. Förutom att ströet binder gödseln mjukar det också upp djurens liggplatser och fungerar som stimulerande material som exempelvis svin kan böka i.

Utifrån antalet gödselstäder är flytgödsel den absolut vanligaste metoden för gödselhantering på svingårdar (figur 3). På nötgårdar är både flytgödsel och fastgödsel allmänna. På fjäderfä-, får- och get- samt hästgårdar är fastgödsel en klart vanligare gödselhanteringsmetod än flytgödsel. På svin- och nötgårdar är antalet urinbehållare betydande i jämförelse med antalet lager för fastgödsel. En stor del av gårdarna som hanterar gödseln i fast form samlar således in urinen separat.

- Flytgödsel är den klart vanligaste gödselhanteringsmetoden på svingårdar

Figur 3. Fördelningen av antalet gödselstäder enligt gödselslag 2010

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Gödselstäderna vanligen u

Täckta gödselstäder minskar utsläppen av näringsämnen och lukt från gödseln. En gödselstad kan täckas med ett permanent tak eller med täckmaterial som läggs ovanpå gödseln, såsom halm, torv, presenning eller plastfilm, lättgrus eller plastgranulat. Ett permanent tak och täckmaterial som inte släpper igenom vatten hindrar regnvattnet från att komma in i gödseln, och därför kan regnvattnet inte späda ut gödseln så att gödselmängden i gödselstaden ökar.

På mjölkboskapsgårdarna är bara en dryg femtedel av gödselstäderna för flytgödsel och fastgödsel täckta (**figur 4**). På andra nötboskapsgårdar är andelen täckta

- *Det finns fler täckta gödselstäder på svingårdarna än på nötgårdarna*

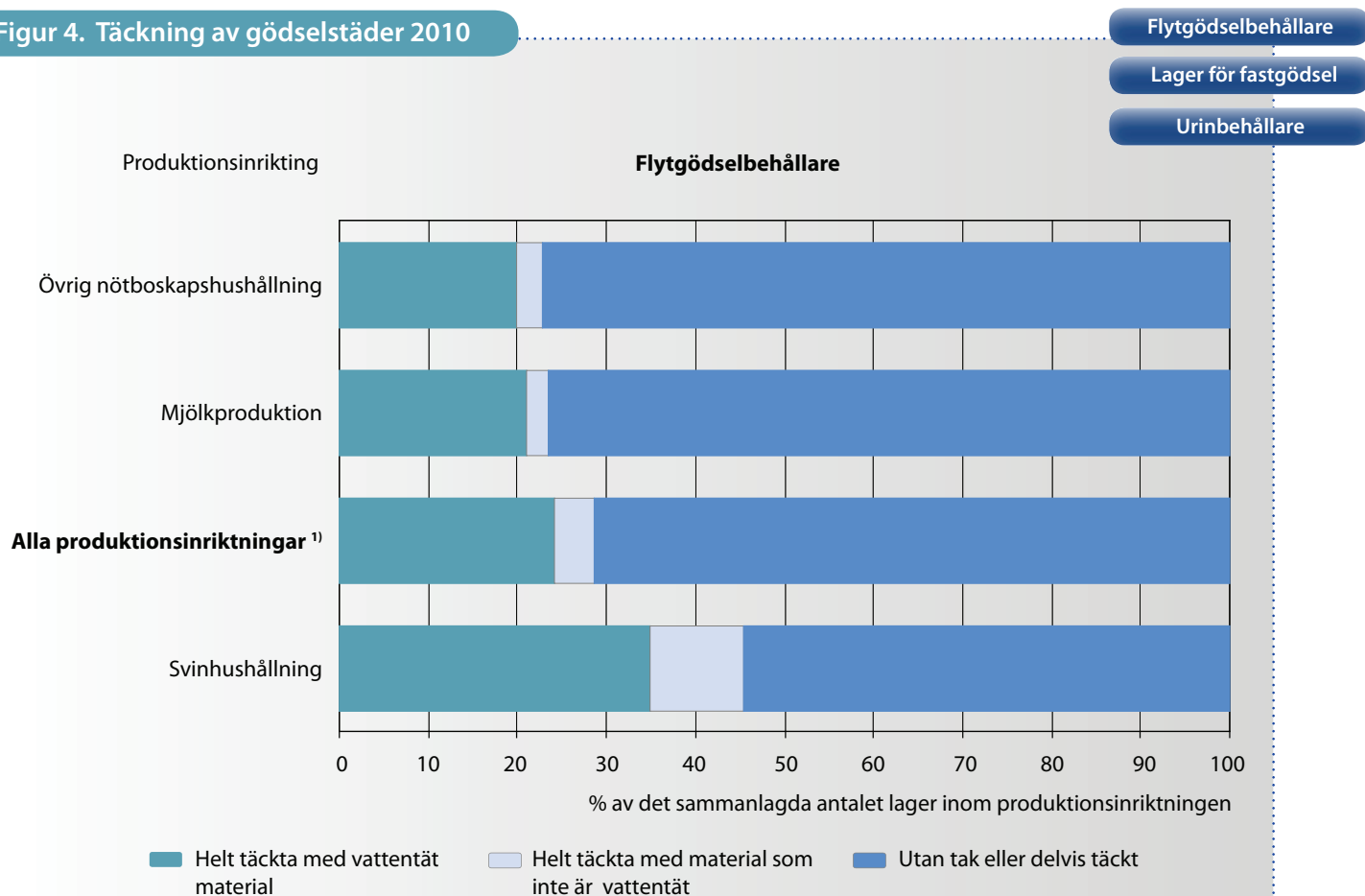
utan tak eller endast delvis täckta

gödselstäder för flytgödsel lika stor som på mjölkboskapsgårdarna, men av gödselstäderna för fastgödsel är 40 procent täckta. Av svingårdarnas gödselstäder för flytgödsel är närmare hälften täckta och av gödselstäderna för fastgödsel inemot 40 procent. Det är vanligare med täckta urinbehållare: på nötboskapsgårdarna är cirka 65 procent av dem täckta och på svingårdarna nästan 80 procent.

Nästan alla täckta gödselstäder har ett vattentätt tak eller täckmaterial. Material som släpper igenom vatten är vanligast i svingårdarnas gödselstäder för flytgödsel, varav cirka en femtedel är täckta med genomsläppligt material (**figur 4**).

Figur 4. Täckning av gödselstäder 2010

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Gödselstäderna har kapacitet för ungefär 11 månader

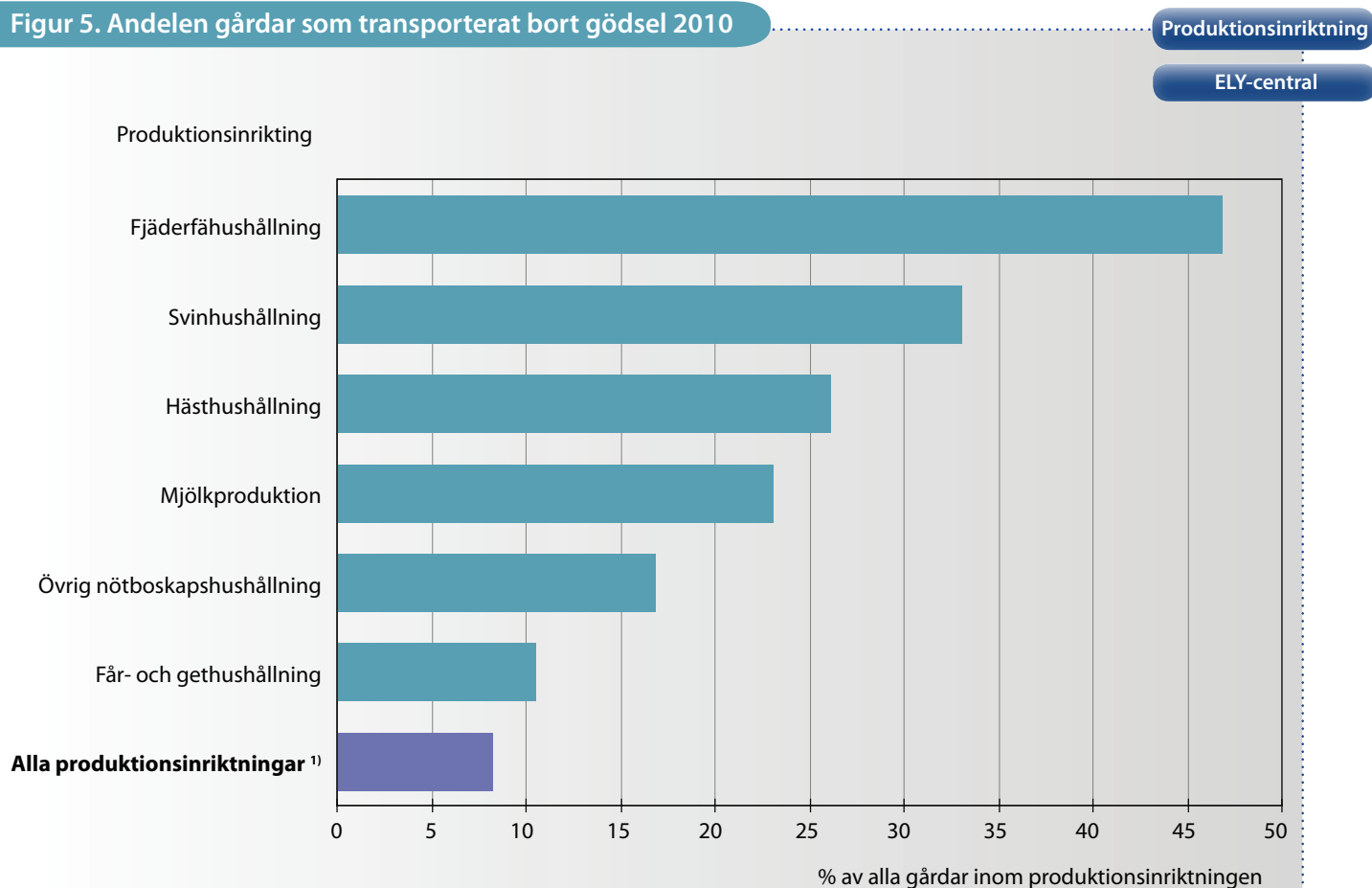
I lagstiftningen om stallgödsellagring är utgångspunkten att gödselstadens lagerkapacitet ska motsvara den gödselmängd som samlats under hela året. Betesgång, borttransport av gödsel från gården och användning av ströbädd minskar den gödselmängd som ska lagras. På nötboskapsgårdar räcker gödselstädernas lagerkapacitet för flytgödsel och fastgödsel till för i medeltal 10,2–11,0 månader. På svingårdar räcker

- *Betesgång och borttransport av gödsel från gården minskar behovet av lagerkapacitet i gödselstaden*

gödselstädernas kapacitet till för i medeltal 11,2–11,4 månader. Nötkreaturens betesgång torde vara orsak till skillnaden mellan nöt- och svingårdar, eftersom betesgången medför att lagerkapaciteten i nötgårdarnas gödselstäder inte behöver vara lika stor som svingårdarnas.

Gården kan själv inte använda all gödsel den framställer, om det finns allt för litet åkerareal till förfogande för spridning av gödseln. Då kan gödseln transporteras bort från gården och spridas på åkrar som hör till växtodlingsgårdar. Gödseln som förts bort kan användas också till exempel för framställning av biogas eller gödselmedel. Det är vanligast att transportera bort gödsel från fjäderfågårdar, nästan hälften av dem för bort gödsel. I medeltal transporteras 65 procent av gödseln bort från dessa gårdar (**figurerna 5 och 6**).

Figur 5. Andelen gårdar som transporterat bort gödsel 2010

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

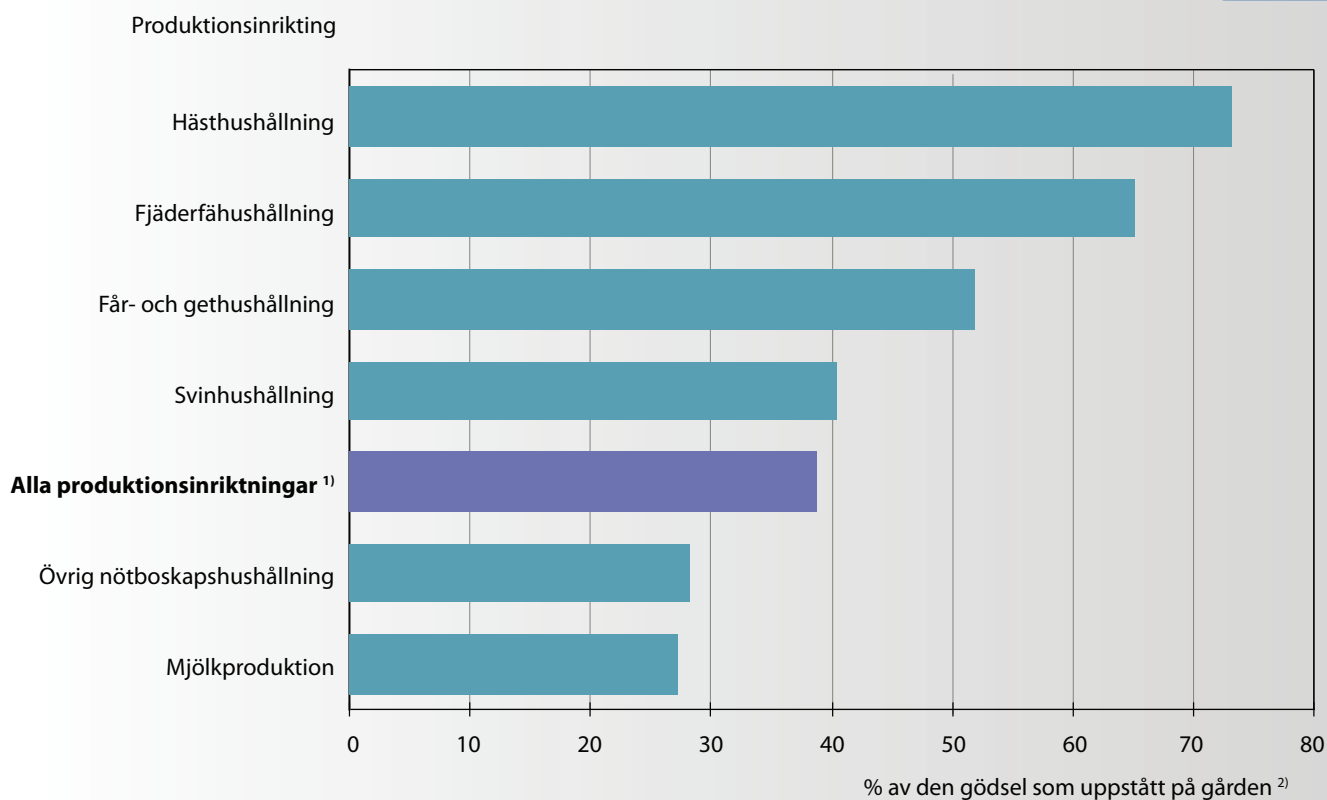

- Nästan hälften av fjäderfågårdarna transporterar bort gödsel från gården.

Figur 6. Den borttransporterade gödselns andel av gårdens framställda gödselmängd 2010

Produktionsinriktning

ELY-central

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

²⁾ Medeltalet för de gårdar som transporterat bort gödsel.

Betesgång är vanligast på mjölkboskapsgårdar samt på får- och getgårdar

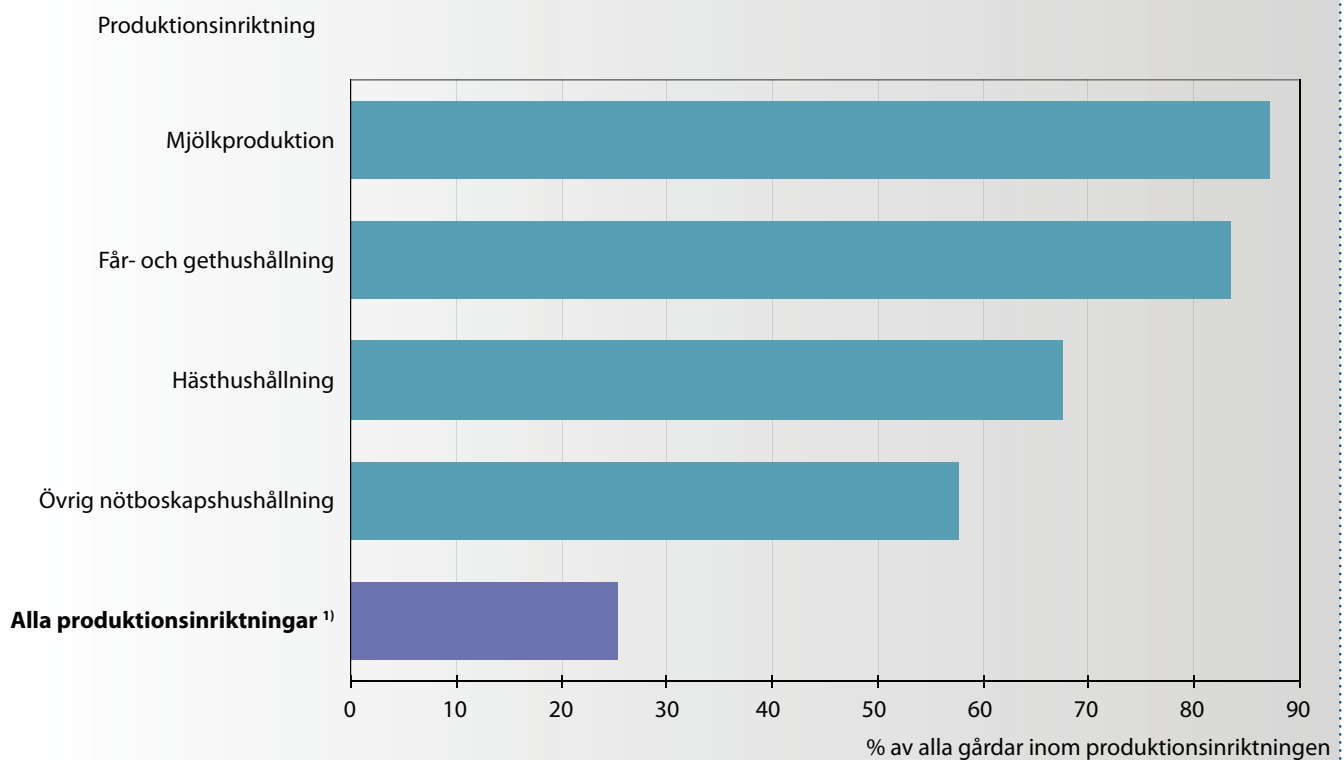

När djur går på bete äter de färskfoder direkt från växtbeståndet och därför behöver man varken bärga eller transportera foderskörden. När djuren rör sig på betesmarken får de motion och kan bete sig naturligt som en flock. Betesgång är också traditionell landskapsvård.

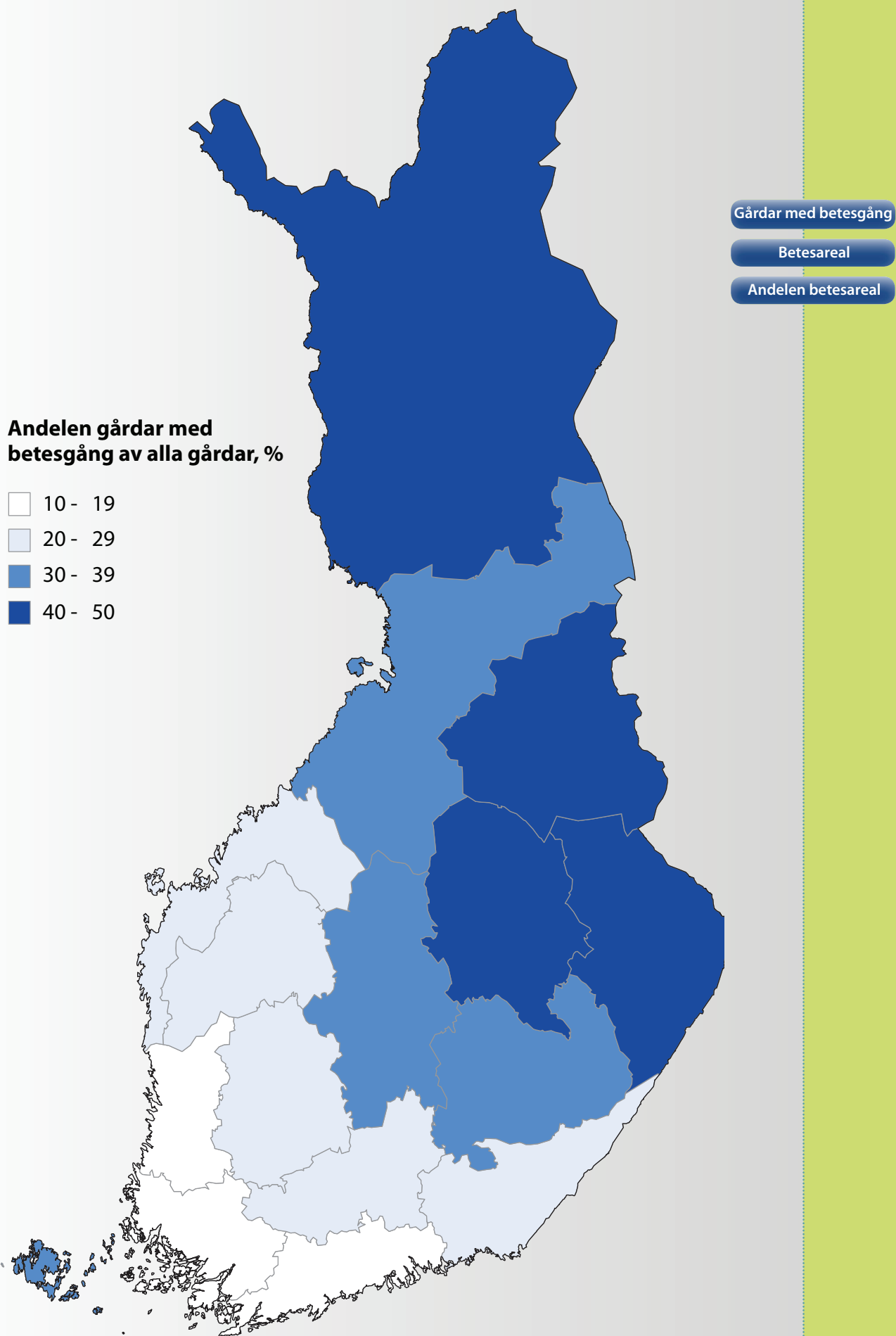
Betesgång är vanligast på mjölkboskapsgårdar (87 procent av gårdarna) samt på får- och getgårdar (84 procent av gårdarna) (figur 7).

Figur 7. Andelen gårdar med betesgång 2010

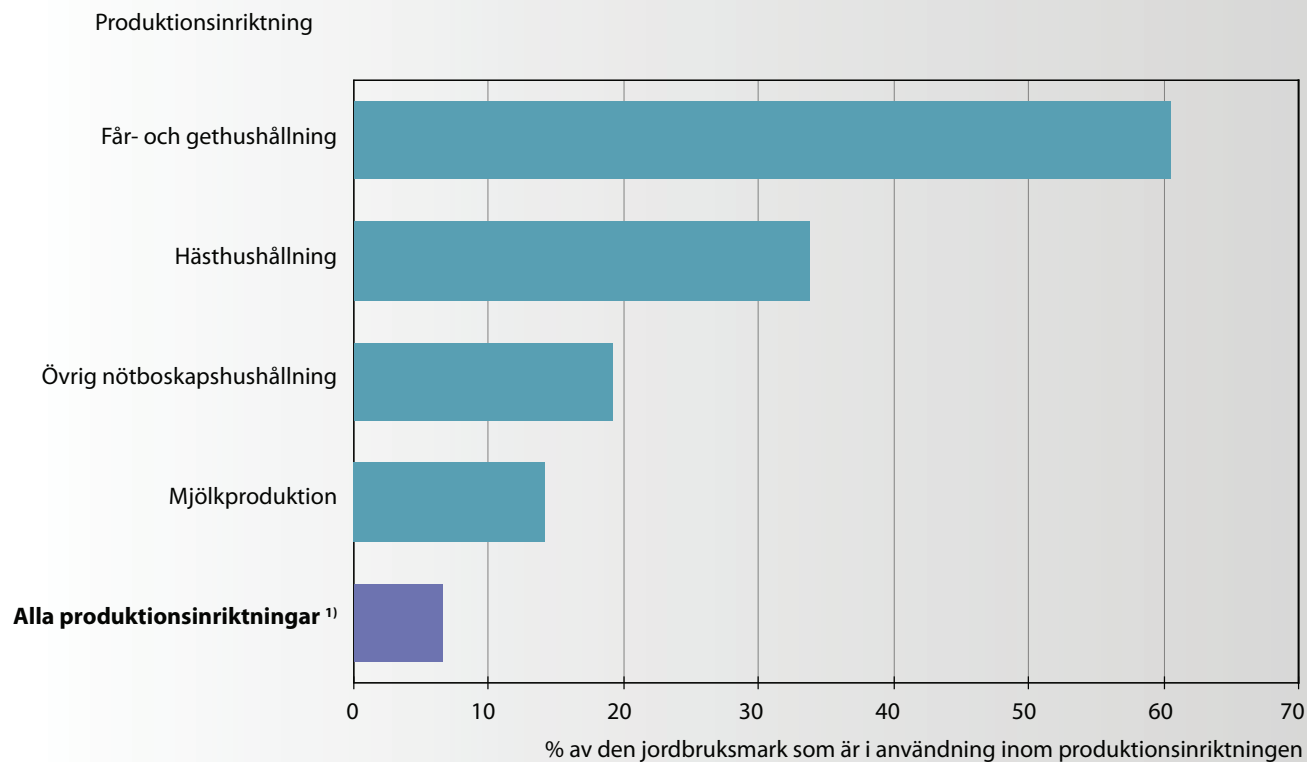
¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Figur 8. Andelen mark som använts för betesgång 2010

Produktionsinriktning

ELY-central

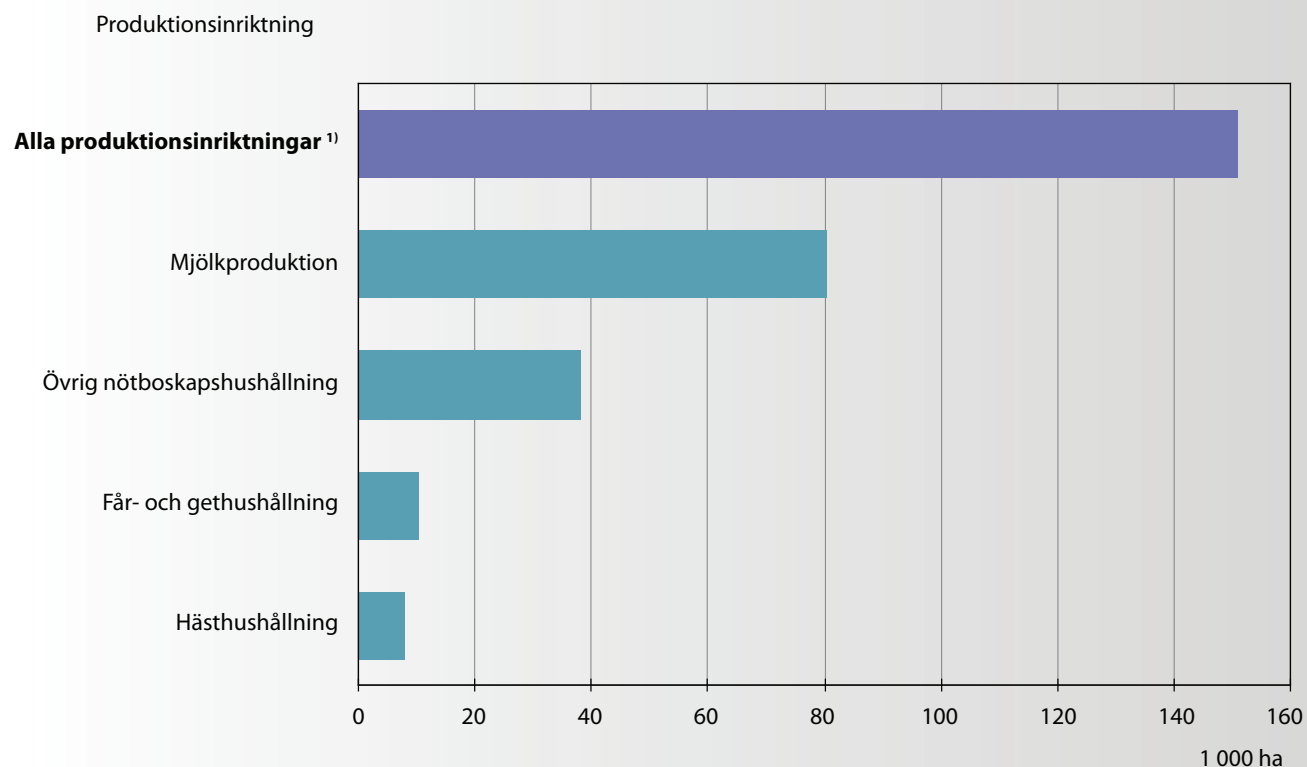
Areal som använts för betesgång: åker, permanent betesmark osv., även betesgång utanför gården.

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Figur 9. Areal som använts för betesgång 2010

Produktionsinriktning

ELY-central

Areal som använts för betesgång: åker, permanent betesmark osv., även betesgång utanför gården.

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Betesmarkens andel av den jordbruksmark som är i användning är i medeltal 60 procent på får- och getgårdar men bara 14 procent på mjölkboskapsgårdar (**figur 8**). På mjölkboskapsgårdarna används en stor del av åkerarealen för odling av vall och spannmål och då används åkrarna inte för betesgång ens efter det att foderskörden är bärgad.

Vid granskning enligt region är betesgången allmännast i nötboskapsdominerade östra och norra Finland samt på Åland (**karta 2, figur 7 och figur 8**). Den sammanlagda arealen som använts för betesgång är störst i norra Österbotten och norra Savolax (**figur 9**), men betesarealens relativa andel av jordbruksmarken är klart störst på Åland (**figur 8**).

- *Betesgång är vanligast i östra och norra Finland samt på Åland.*

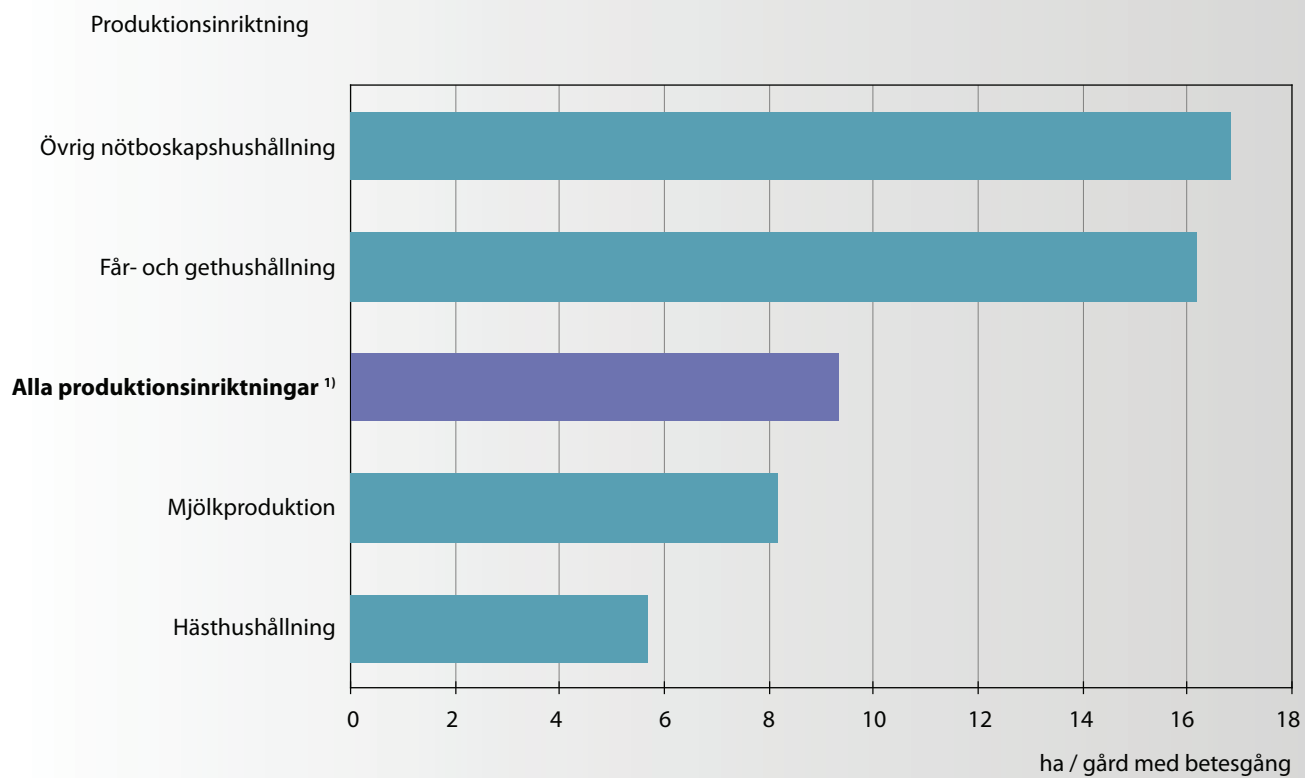

Figur 10. Areal som använts för betesgång per gård 2010

Produktionsinriktning

ELY-central

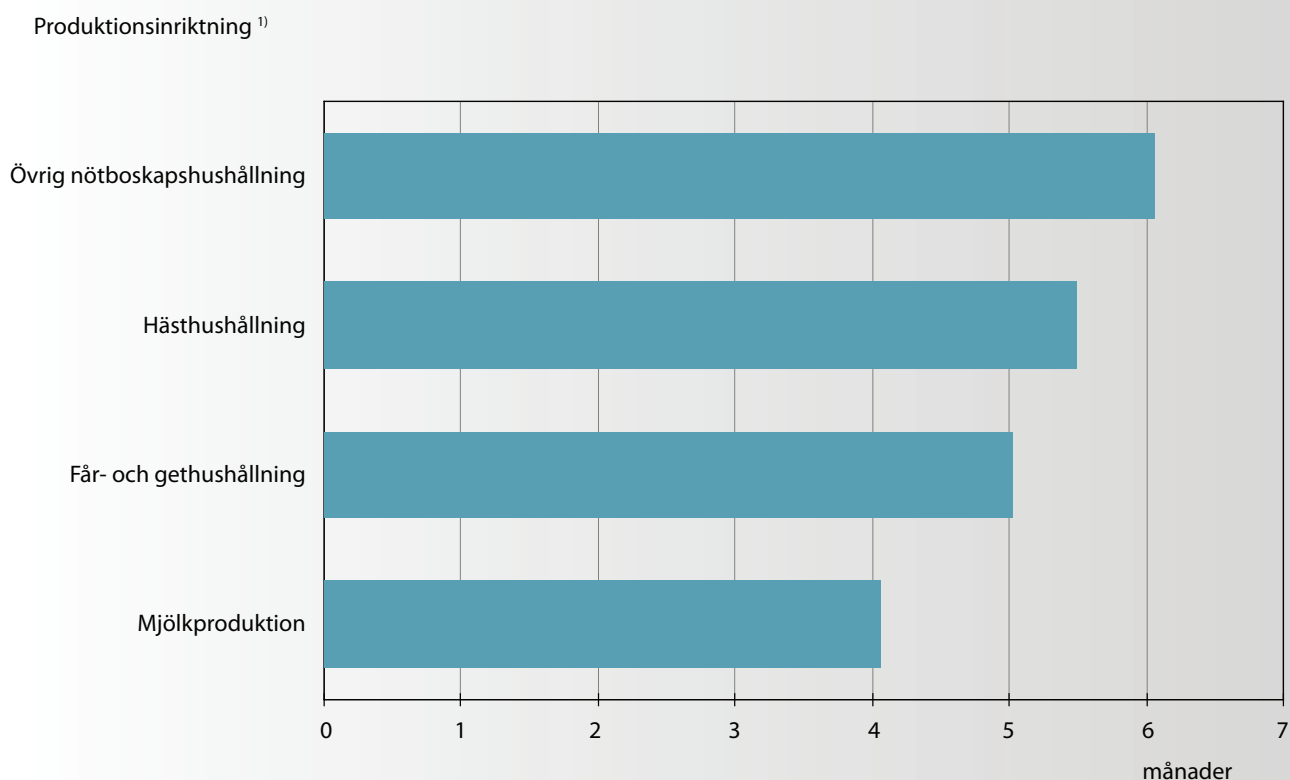
Areal som använts för betesgång: åker, permanent betesmark osv., även betesgång utanför gården.

¹⁾ Inbegriper utöver husdjursgårdar också gårdar med annan huvudsaklig produktionsinriktning än husdjur.

Betesperioden blir kortare från söder till norr. I medeltal är betesperioden längst på Åland där det milda klimatet möjliggör längre betesgång än annanstans i Finland (figur 11). På mjölkboskapsgårdar är betesperioden kortare än inom andra produktionsinriktningar. Detta torde bero på att mjölkkor inte får gå på bete i lika kyligt väder som andra djur.

Figur 11. Betesperiodens längd 2010

¹⁾ Betesperiodens genomsnittliga längd för djuren inom den huvudsakliga produktionsinriktningen.

Lantbruksräkning är en statistik undersökning som genomförs vart tionde år. Vid räkningen samlas uppgifter om arbetskraft, produktionsmedel och verksamhetsätt från alla gårdar.

Innehåll:

Pasi Mattila, Tike

Layot:

Viestintätoimisto Tulus Oy

Källa:

Tike, Lantbrukets strukturundersökning, Lantbruksräkningen 2010

Tike, Jord- och skogsbruksministeriets
informationstjänstcentral

PL 310

00023 Statsrådet

www.mmmtike.fi

www.lantbruksstatistik.fi

Tillägssuppgifter:

Tikes informationstjänst

tietopalvelu@mmmtike.fi

tel. 020 77 21 208.

ISSN 1796-0479 = Suomen virallinen tilasto (online)

ISSN 1799-7399 (online)

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland